

Den äktenskapliga kärleken

Det är endast kärleken som uppvisar det sexuella som de Tvås figur. Den är således också den plats där det kungörs att det finns två kön, och inte ett.

Alain Badiou

Föreställningen om den gemensamma samvaron fyller fantasin hos den älskande vid åsynen av den älskade. Frånvaron väcker frustrationen och längtan efter samvaron, men inte nödvändigtvis efter sammansmältningen. Sammansmältningen är fantasins yttersta konsekvens, föreställningen att den enes existens helt går upp i den andra och att den älskande i samma ögonblick upphör att existera som en enhetlig individ, och att de sammansmälta då utgör en annan individ i en annan existens som utgör fantasins fulländning, tätt intill föreställningen om ett slags total icke-varo som en aspekt av dödens behovslöshet bortom det närvarande. Fantasinet är därför också skrämmande, eftersom den hotar kontrahenternas existens.

Alain Badiou har därför rätt när han hävdar att:

”Jag älskar dig” fogar samman två pronomen, ”jag” och ”du”, som inte går att foga samman i det ögonblick de hänvisas till åtskillnaden. Förklaringen fixerar nominellt mötet genom att tillskriva det åtskillnadens tomrum som vara. De Två som verkar genom kärleken är i själva verket namnet på det fruktade åtskilda i deras åtskillnad.

Denna filosofiska tanke om bevarandet av de ”två” gör den efterlängtade sammansmältningen mindre skrämmande, medan åtskillnaden alltjämt kan vara det.

Därför fordrar kärleken att ”sanningen om de två” (som inte blir ett) också måste upprätthållas och hårbärgeras parallellt med att de två också vill ses såsom en enhet. Som vi ska se berör denna filosofiska tanke också den psykoanalytiska tesen

om kärleksparets förhållande till den omedvetna fantasin om föräldrakropparna.

Fantasin om den eftersökta samvaron kan hos den älskande ta en yttre konventionell form i ett uttryck som ”vi har alltid varit gifta med varandra”, kanske vid första anblicken av den älskade. Igenkännandet, det välbekanta som väcker en kaskad av de nyssnämnda ogestaltade men känslomässigt intensiva infantila minnena och fantasierna av föräldrarnas samvaro. Sådana fantasier kan stimulera det växande begäret av samvaro i en tidsmässigt oavgränsad känsla, ett evighetsperspektiv. ”Vi har egentligen alltid varit gifta” kan vara en konkret fantasi: att våga tänka om en sådan samvaro. Fokus är på den älskade och böjelsen in mot den andra är exklusiv. ”Med dig och ingen annan vill jag finnas till”, ”Jag kan inte leva utan dig”, ”Utan dig är jag bara en halv människa” – fantasin bygger olika former av den exklusiva samvaron som skulle släcka begäret efter den. Detta kan benämnas kärlekens händelse.

Någonting fattas

Realiteten gäckar strax fantasin om den tidlösa totala samvarons paradiset. Känslan av frustration och besvikelse i försöken till realiserande av den evighetspräglade samvaron får den älskade att springa upp från kärlekslägret och förnimma att närvaron i samvaron upphört eller förflyktigats och att ensamheten och singularitetens smärta och saknad krossar den evighetspräglade fantasin. Någonting fattas som jag behöver, och det saknas i detta kärleksläger. Följaktligen måste det sökas någon annanstans. Hos den nyss älskande som hålls kvar inställer sig hatet och sorgen och längtan bort. En annan samvaro – långt bättre än i detta kärleksläger – hägrar. En ny föreställning och en ny fantasi om en bortom alla gränser tillfredsställande samvaro jagar in i den älskandes föreställningsvärld.

Föreställningen om samvaron ”vi har alltid varit gifta” byts ut mot en annan föreställning, kanske den motsatta: ”Om det inte var så att jag gift mig med dig så skulle jag vara fri att ge mig av nu genast för att uppsöka den bättre samvaro som jag längtar efter och inte kan ge upp.”

Det är en föreställning om en *annan* samvaro som lever i mig ständigt och som jag inte vill släppa. Samvarons sammanbrott i realitetens gryningsljus får den älskande att ge sig iväg på jakt efter sina drömmars mål – den andra samvaron. Frånvaron fyller existensen och nya fantasier och föreställningar tar gestalt: kanske kan de förverkligas framåt kvällen?

Avståendet

Avståendet måste bli följeslagare till föreställningen om sam-

mansmältning och varaktig samvaro. Den äktenskapliga kärlekens möjlighet springer ut ur avståndets paradox. Den älskande måste avstå från fantasin om den samvaro han innerligast längtar efter. Den älskande måste hysa och härbärgera sin försakelses frustration, uthärda en frånvaro, avstå en närvaro av den fantiserade älskade, uthärda bortovaro utan att hans föreställning mattas och besvikelsen och uppgivenheten tar över. För att tala med Badiou: att hålla fast vid de två. Evigheten måste kunna utbytas mot ett tidligt och rumsligt perspektiv – en den äktenskapliga kärlekens avgränsade tidrumsliga kammare, en konst som berör inväntan av tid och plats för samvaro. Villkoret för tillfredsställelse i den äktenskapliga kärleken blir avståndet. Med Mikael Enckells ord: ”Avståndet är villkoret för behovstillfredsställelsen.”

Den vuxna sexualiteten

Ett psykoanalytiskt perspektiv på sexualiteten och kärleken har sin grund i den oidipala konstellationen som ju sågs på ett sätt av Freud, såsom fantasin om en kärleksrelation med den mest älskade föräldern med en skuldfylld incestönskan som kräver en försakelse för att lösas. Den oidipala fantasin har tidigarelags och vidareutvecklats på ett annat sätt av Klein och hennes efterföljare, vilka ser grunden i den kroppsligt förankrade omedvetna fantasin med föräldrarnas kroppar och kroppsdelar i förening och den omedvetna kunskapen om föräldrasamlaget som en fusion, möjlig att överleva.

Freud menade att mannen alltid gifter sig i något avseende med sin mor och att detta är gott och väl försåvitt kvinnan undgår att också *bli* hans mor. I fantasin har han då dödat fadern och ersatt honom hos modern. Ångesten över detta gör att han skräckslagen tar till flykten eller förblir moderns barn. Då inleds ett samspel som fjärmar kontrahenterna från att vara vuxna jämbördiga partner till att bli ett förhållande med en mor som förhåller sig till ett evigt latensbarn – och parets sexualitet stagnerar då i infantila former. Men i de fall föräldrasamlaget har ägt rum som en kraftgenererande akt till bådas glädje medför detta en lättnad och befrielse för barnet som kan identifiera sig med föräldrarna i sitt jagideal. Han eller hon blir då fri att önska sig en partner som liknar föräldern av motsatt kön. Då sker avståndet och en stärkt identifikation med föräldern som barnet älskar blir mindre ambivalent, och i denna identifikation kan han eller hon känna friheten att anträda vuxenlivet med en egen partner.

Kleinianerna, till exempel Donald Meltzer, har beskrivit den polymorfa sexualiteten med infantila inslag. Ur denna växer den vuxna ömsesidiga sexualiteten fram genom att kon-

trahenterna har förmått införliva i sig de ursprungligen skrämmande ingredienserna i de omedvetna fantasierna om föräldrasamlagets kroppsliga funktioner. Här finns föreställningarna om moderskroppens tre delar, övre delen med bröstet som fördelar den goda mjölken, nedre framdelen som har öppningen genom vilken alla penisar/syskon tar sig in och bakre nedre delen där fekalierna och urinen töms ut och/eller smutsar ner. Faderns uppgift är att med sin penis dämpa och fylla en del av hålrummen hos modern, att med sina testiklar och sin säd fylla och nära penisarna inne i moderskroppen samt att rensa och hålla rent från orenlighet i moderns bakre nedre delar. I det goda föräldrasamlaget förenas alla dessa uppgifter utan att föräldrakropparna styckas eller fragmenteras, går till attack eller gör någon illa. Överlevnadens triumf inbegriper en rikedom av variationer.

Möjligheten till utveckling till vuxen sexualitet ligger enligt det kleinianska tänkandet i att barnet och den unga människan förmår acceptera och assimilera de omedvetna fantasierna om föräldrakropparnas förening – ”the Super-ego ideal” – utan att känna sig tillintetgjord av överväldigande fantasier. Dessa fantasiers innehåll måste dessförinnan projiceras ut och evakueras i den schizo-paranoida positionen, varifrån man måste energiskt värja sig för alla inre och yttre fasor. Omgivningens härbärgerande funktioner bidrar till att individen går från den schizo-paranoida till den depressiva positionen. Därmed blir försakelsen en möjlighet till en berikande men avgränsad variationsrikedom som nyanserar och stabiliserar existensen och ger möjlighet till fri och genuin tvåhet. En sådan tvåhet kallas äktenskap.

I detta förhållningssätt får individen tillgång till äkta symboliseringsförmåga och den frihet som gör att han eller hon kan hantera allt det överväldigande som aktiveras i det inre vid kärleksmötet med en vuxen partner – allt det som hos barnen väcker de skräckfyllda fantasierna om föräldrarnas kroppars in- och utsida och hemliga funktioner. De polymorfa formerna av sexualiteten med dess infantila rötter skapar i den depressiva positionens härbärgerande oändliga utvecklingsmöjligheter i sin variationsrikedom, påpekar Meltzer. Samtidigt borgar den för monogami och trohet. Den stärker relationen och ger arbetslust. Till skillnad från Freud ser man i det kleinianska tänkandet inte arbete och kreativitet som sublimering av sexualiteten utan som ett av många uttryck för sexualiteten. Innebörden i ”The sexual mind” som förhållningssätt skapar ett perspektiv på livet och lägger inte tonvikten på sexualiteten i inskränkt bemärkelse.

Dessa schematiska båda bilder av bakgrund och förut-

sättning för den vuxna sexualiteten ger en djupare insikt i begreppet ”avstående” som nämndes i Enckells träffande formulering. De beskriver lätt idealiserat den process som den växande människan under sin utveckling bearbetar i sina lekar som barn och så småningom införlivar och integrerar för att som unga vuxna våga ett partnerskap av kärlek. Detta kan vara en psykologisk förutsättning för att kärleken ska bli bestående med trohet och utveckling av relationen som konsekvens. Uttalade löften eller kontrakt om trohet eller liknande ritualer kommer i jämförelse härmed att ha en obetydlig roll för utvecklingen av ett tillräckligt gott och varaktigt vuxet samliv.

Att bli ett

När förälskelsens otyglade berusning i full frihet har gått över, och två människor bestämmer sig för att ingå hjonelag i mer välordnade former, sker dock en förvandling av kärleken. De två människorna, som först bara ser varandra och inte minst sina idealiserade speglingar av varandra men nu vill leva tillsammans, börjar upptäcka världen omkring sig, och för att använda Badiou filosofiska enkelhet: två presenterar sig för den tredje.

Uppfyllda som de två är av varandra vill de visa världen runt omkring att deras kärlek är unik och uteslutande, och beslutet som följer handlar om att leva tillsammans under överskådlig tid, ja, många benämner till och med till livets slut. De båda kontrahenternas familjer och andra tidigare sociala sammanhang dras in och synliggörs för paret som nu blir granskat av omgivningen. Paret är nu uppfyllt av att visa sin kärlek för världen. Beroende av kultur och krets formaliseras i ceremonier denna etablering, riter som kan fyllas till brädden av innebörd, men som av utanförstående kan uppfattas som tomma. Djupare sett förnekar de utanförstående den avundens tag som sargar deras inre som i riten bara ser det mer eller mindre glänsande ytskiktet.

Vad innebär då riten för parets självuppfattning och självbespeglning? De kanske avger religiösa löften och knyter ett förbund ”tills döden skiljer dem åt”. De kanske bara flyttar ihop och firar med ett house-warming party. De lovar kanske varandra trohet och i förbundet ingår att de skall leva monogamt. Möjligen underförstår de denna kodex som kärlekens självklara villkor. Det officiella löftet som ges övervakas av respektive familjer, som kan gilla eller ogilla detta förbund och som de båda älskande söker övertyga om att böjelsen är baserad på kärlek.

Monogamin som idé baserar sig som vi fastslagit på det

genuina avståendet: Nu är den livsfas över då jag söker en partner, ty jag har funnit den som jag kan älska och leva med. Det hindrar inte att det i universum kan finnas andra möjliga partner, kanske också sådana som jag blir ännu mer attraherad av men jag avstår från att leta vidare. Letandet har haft sin tid. Nu gäller det att undersöka vad jag har funnit.

Förälskelsen innefattar till en början sökandet och berusningen i tanken att alla möjligheter står öppna och fördjupas i extasen i finnandet – ”Heureka!” – som är dess kulmen och prøvosten: Finnandets *heureka* reducerar alla möjligheter till en enda: Denna och ingen annan, Förbundet förvandlar världen. Den är en affär mellan två, men det varaktiga kärleksförbundet mellan de båda inbegriper de bådas familjer och släkt. Ett spel för respektive gallerier tar sin början med all den avund och det rivaleri som kan förekomma när alla de övriga familjemedlemmarna dras in i den tänkta parbildningen, förbjuder den eller cementerar den. Den oidipala aspekten med de incestuösa önskningarnas tabubelagda inskränkningar och inflytanden på de förälskades sexuella förverkligande hotar att försvåra eller ibland förlama de tvås utveckling till sexuellt mogna individer. Det krävs både integritet och mod att avstå den oidipala kärleken till förmån för en monogam vuxen förening. Det gäller ju att ge upp det ena för att bli två. Och, i enlighet med Badiou's tes om åtskillnaden, att bli ett som också är två. Samhället runtomkring som bevittnar att dessa två är två kan uppleva ett starkt hot och motsätta sig en önskad tvåsamhet, och detta av såväl psykologiska som sociala och kanske maktpolitiska skäl.

Äktenskapet

I *Romeo och Julia* har Shakespeare tydliggjort hur de unga med var sin släkt dras in i en släktfejld och det tragiska dramat slutar bekvämt och melodramatiskt med bådas död. Där ändrar dramat som innehåller de eviga frågorna kring den otillbörliga kärlekens pris. Shakespeares pjäs bygger på antika förebilder, och otaliga kärlekshistorier som skildrats om och om igen slutar med att de älskande finner varandra och hemligen förenas. I tragedierna dör de tillsammans och i komedierna får de älskande varandra på slutet. Men vad händer sen med kärleken? Hur hade livet tett sig för ett par medelålders Pyramus och Thisbe eller Romeo och Julia?

Här finns återigen prøvningen i en övergång från den ljuva förälskelsen på tu man hand till det jag vill kalla ”den äktenskapliga kärleken”, vare sig den beseglas med giftermål, partnerskap eller endast mynnar ut i att man beslutar sig för att flytta ihop.

Nu inträder paret, på ett för många överraskande sätt, i med tiden alltmer avgränsande moraliska, ekonomiska och juridiska förhållanden som binder, snärjer och fångslar kontrahenterna som gett sig i lag med varandra. De älskande befinner sig nu på väg in i ett gemensamt liv som kan symboliseras av det gemensamma hemmets väggar men också av lagar och förordningar, gemensamma plikter och skyldigheter, uttalade eller uttalade anspråk från respektive släkter och till och med olika arbetsgemenskaper. Hur ska livet levas i övergången från den till intet förpliktande berusande förälskelsen till den äktenskapliga kärleken, som uppenbarligen och successivt är på väg att bli något helt annat?

I dramatiken finns tydligt förutom den brusande förälskelsen också ett frigörelsetema: de revolterande ungdomarna frigör sig från den förstockade och konservativa föräldragenerationen, den som ingenting förstår av den nya generationens liv och värderingar med tekniska landvinningar och umgängesformer med tidigare oanade tempoväxlingar.

Generationsmotsättningarna biläggs i komedierna, medan konflikten på liv och död i tragedierna ändrar med de älskandes undergång.

Motsättningarna mellan de förälskades ljuva förening och föräldragenerationens opposition innehåller förstås också de ett incestuöst drag, och de fientliga familjernas motstånd mot de ungas förening innehåller också det oidipala dramats tema om fadermordet och incesten med modern som omärkligt smälter samman med den unge mannens älskade; och i flickans fall: moderns undergång – gärna i styvmoderns gestalt som i sagan om Snövit och föreningen med den livgivande prinsen – som krossar glaskistans mödomshinnor och väcker den sovande skönheten till liv.

Sagan slutar vid den punkt då de båda älskande får varandra efter konflikter och strid, och i sagorna är det uppenbart hur i olika symbolisk form föreningen har innebörden av den sexuella penetrationen, det första samlaget som allmängiltig initiationsrit och samtidigt frigörelse från barndomens beroende till ett vuxenliv – ett liv som bara antyds vid sagans eller skådespelets slut. Äktenskapet som förälskelsen mynnar ut i antyds bara diffust: ”så levde de lyckliga i alla sina dagar...”

Regressionen

Den äktenskapliga kärleken lever emellertid inte på luft utan av de materiella villkoren som de sammanlevande nu kan skapa genom att sammanföra sina tillgångar och sin arbetskraft.

Donald Meltzer påpekar i boken *The Sexual Mind* hur erövrandet av den sexuella kärleken i det genomlevda oidipus-

komplexet för mannens del ibland följs av en regression från den sexuella mognaden som skulle möjliggöra den vuxna sexualitetens utveckling och fullbordan i relationen. Det kan bli en alltför svår påfrestning att upprätthålla den krävande vuxenheten och ofta sker nu sakta en återgång till det latensstadium där den sexuella fullbordan ännu inte dominerar utan de praktiska färdigheterna och en asexuellare och mer pragmatisk syn på tillvaron dominerar. Lekar och sport, samlarvurmer och lekfull samvaro med jämnåriga på puben, macken eller shoppingrundan blir en mer lustfylld tillvaro än den mer komplicerande och krävande samvaron med partner och familj. Sexualiteten reduceras liksom i latensåldern till sexuell nyfikenhet och fingerfärdiga manipulationer utan relationer, i dagens värld till exempel vid datorns tangentbord. Den sexuella driftens utlopp blir till intet förpliktande och relationsfri: prostitution, pornografi, kanske pedofili. Dessa verksamheter isoleras från äktenskapet som också det berövas sin karaktär av relation och blir ett bland flera praktiska områden som ska manipuleras och hanteras. Regressionen till detta latensfungerande utesluter ömsesidigt känslomässigt relaterande och äkta dialog med en annan människa – den som tidigare tedde sig som den älskade reduceras till ett av flera lösliga – eller olösliga – praktiska eller tekniska problem.

För att åter citera Badiou: ”För att säga det en smula brutalt: varje sexuellt avklädande av kroppar som inte görs av kärlek är egentligen masturbation; den rör endast det inre av en position.”

Den i detta förlopp övergivna partnern kan antingen inta en position som förälder till latensbarnet eller ställa krav på en vuxnare relation – om hon själv har nått en införlivad vuxen sexualitet. Detta innebär förstås konflikt och kanske uppbrott. Den till latensbarn regredierade mannen kanske nu hemsöks av sina omedvetna fantasier om en uppslukande, destruktiv, farlig och ond moderskropp och inleder en förtvivlad strid utifrån sitt hjälplösa perspektiv, och han går till storms mot det gäckande modersbröstat. I realiteten kan sådana hemsökelse leda till kvinnomisshandel, eller ett passivt nedsjunkande i missbruk. Trösten kan ju sökas i än djupare regression.

En annan utväg vid upptäckten av att den vuxna polymorfa sexualiteten inte står till buds och aldrig har existerat annat än som illusion är att man tränger bort detta faktum och fortsätter att leva i något som mer är en imitation av en relation än ett genuint utbyte med den andra. Man förblir ”den ena” för varandra och något ”två” kan inte upprätthållas. Könspositionerna kan suddas ut och ett slags asexuellt och frusterande liv tar över.

I vår tid innebär detta i utvecklingen av ”den äktenskapliga kärleken” att de praktiska göromålen, kamratskapet i arbete och studier, byggandet av tekniska lösningar för hemmet eller för att lösa den fysiska överlevnadens och njutningens ekonomiska problem blir själva huvudtemat i livet. Hela komplexet kring den vardagliga samvaron och umgänget med en större eller mindre nätverk av släktingar och vänner fortsätter som ett slags skådespel. I Jonas Karlssons pjäs *Nattpromenad* söker en av parterna förtvivlat en utväg – han ska gå ut, men vet inte vart. Ingen av parterna förmår finna utvägen.

När kärlekens ”händelse” inträffar och två drabbas, kan de överväldigande infantila fantasierna om skeendena i föräldrasamfundets kroppar skapa mer ångest och smärta hos den ena eller båda kontrahenterna så att en förvirring kring åtskillnaden mellan könen och könstillhörigheten uppstår. Denna ångest och förvirring kan då leda till att två aldrig kan formeras och upprätthållas såsom – enkelt uttryckt – två älskande. Det händer då att de sliter sig från den uppslukande och monsteraktiga fantasivärld som i deras omedvetna inre är så hotande och som aktiveras av samvaron.

I stället uppsöker kontrahenterna från ett aldrig bildat par av två en mindre ångestväckande konstellation, kanske genom regression till en mer asexuell samvaro eller en form av två som inte är formad av kärlekens ”händelse” utan av andra tillsammansformer av till exempel intressegemenskap, ekonomiska fördelar och liknande. Sådana former av tvåsamhet blir kanske ”lågintensiva men varaktiga”. Kanske kärlek växer fram också i dessa parbildningar, ett slags indirekt väg till den äktenskapliga kärleken, ett långsamt tämjande av de inre monstren från passionens tid.

Släktens kontroll

I gamla tider ogillades den förälskelse som inte på ett rimligt sätt sammanförde tillgångar, tydligast materialiserade i jord och skog som tillhörde de älskandes familjer. Äktenskapet blev en ekonomisk affär för släkter som genom sina söners och döttrars förening i bästa fall kunde sörja för det berikande i sammanlagda resurser men också sörja för omsorgen om sin egen ålderdom och samtidigt för en ny generations framväxt och säkrande av försörjningen i framtiden. I ett mer avgränsat samhälle var kontrollen av de materiella tillgångarna av största betydelse vid ett äktenskaps ingående. Det var naturligtvis inte bara en incestuös avund utan också krassa ekonomiska överväganden som frambragte en stark kontroll från föräldragenerationen av ungdomarnas förehavanden med sikte på den ekonomiska fusion som ett ”gott parti” skulle medföra. Famil-

jerna gjorde upp om lämpliga partners för sina ungdomar, och 1800-talets strikt reglerade debutantbaler inom överklass och adel avsåg till exempel att sammanföra de ungdomar som ansågs lämpliga för äktenskaplig förening. Dessa tillställningar liknade avelsutställningar, där ungdomarnas fruktsamhet, kroppsbyggnad och stamträd granskades genom lorgnett och pincené. I bästa fall uppstod tycke mellan kontrahenterna, annars utövades ett starkt socialt tryck från föräldrarna med de ekonomiska intressena för ögonen och sockrat från brudens familj med en fylld brudkista och en generös hemgift. Otaliga är de skildringar som har illustrerat konflikten mellan den lämpliga juridiska/ekonomiskt opportuna och den olämpliga kärleksförbindelsen. Arketyper är här prinsessan och tiggargossen eller mannen av börd och kvinnan av folket som förälskar sig. Också i dessa sagor skymtar det oidipala temat med den starke fadern som skall röjas ur vägen eller med friarna som rivaliserar om att vinna makten ”och halva kungariket” – moderskroppen.

Kontrollen av avkomman, säkerställande av familjens eller klanens fortlevnad är den ekonomiska och politiska ytliga bakgrunden till omsorgen om de unga kvinnornas jungfrudom. Sexuella aktiviteter som äventyrar jungfrudomen måste till varje pris undvikas och man övervakar därför och kontrollerar framför allt kvinnornas umgänge. Här kommer familjens heder i fara. Bakom dessa motiv finns säkerligen djupgående omedvetna föreställningar om kastration i form av att främmande penisar ska tränga ut de som har rättigheten till vad som ryms i moderskroppen – de existerande bröderna. En olämplig förening kan dessutom leda till en utarmning av klanen både ekonomiskt och politiskt. Här kommer klanens heder in och en olämplig förbindelse som en dotter eller syster avslöjas med – främmande penisar – äventyrar de värden som av klanen sätts högst. Det som här kallas heder handlar ingalunda om någon i djupare grad moralisk heder utan om styrka, politisk och ekonomisk makt, strikt kontrollerad som ett patriarkat, där fäderna och bröderna ser sig som de kontrollerande och dömande makthavarna. De har sin rättmätiga plats inuti moderskroppen, ingen annan penis skall ha tillträde hit än den som fadern har berett plats för. Svordomarna i en del kulturer bär prägel av dessa fantasiers existens. ”I din morsas fitta” eller ”Ska jag knulla din morsa?” vittnar om fantasierna om moderskroppen och dess innehåll och vad som står på spel i de förvecklingar som skall kunna leda till det godkända äktenskapet.

De så kallade ”hedersmorden” på unga kvinnor som söker bryta detta maktväsen blir straffade med en avrättning

som legitimeras av denna heder men som ju är en ren och skär patriarkal maktterrorism.

Arbetet

Den äktenskapliga kärleken som förväntades uppstå när jordbrukande familjer förenades och två ungdomar sammanfördes och i bästa fall förälskade sig i varandra hade sitt fundament i den gemensamma egendomen och ofta nog det gemensamma livslånga arbetet i att förkovra marken. I ett bondesamhälle där människor rörde sig över begränsade områden var urvalet inte stort och ofta nog fann ungdomarna en partner inom grannhåll från den egna gården. Efter bröllopet väntade det gemensamma arbetet med jorden, skogen och självhushållet på gården. Det gemensamma slitet och de gemensamma barnen kom att bli den äktenskapliga kärlekens bas: ett kamratskap baserat på lojalitet mot den gemensamma ekonomins beroende av båda makarnas insatser, där rollerna var givna av hävd och sällan föremål för ifrågasättande. Vilhelm Moberg har romantiserat skildrat Karl-Oskars och Kristinas äktenskapliga kärlek med dessa förtecken – i första hand det gemensamma byggandet i det nya landet, i andra hand den sexuella kärleken som till slut blev Kristinas död med astrakanäpplet i handen. Men besluten, avståendena och försakelserna är det som främst präglar Mobergs skildring av den äktenskapliga kärleken.

Det gemensamma arbetet och det gemensamma ekonomiska byggandet kan tyckas ofta känneteckna den äktenskapliga kärleken mer än det sexuella begäret. Gemensamt övervunna svårigheter och kriser i livet där makarna hjälper varandra och utgör varandras stöd stärker förstås en sådan förening. Tilliten och övertygelsen om varandras lojalitet och trohet blir viktiga byggstenar för att övertygelsen ska vara orubbad att vad som skapas av det äktenskapliga paret verkligen tillhör den egna familjen och säkerställer en tradition bakåt och framåt. Meltzers framförda tanke att också arbetet är en form av sexualitet kan måhända anknytas till sådana romantiska bilder som den av Karl-Oskar och Kristina. De umgås hela tiden påtagligt med moderskroppen som de plöjer och sår i, de slaktar djur och mockar i lagårdens avföring som kommer till nytta i moder jord, de skördar frukterna av sina mödor och de mjölkar korna – allt sådant som vi kan återfinna i de kleinianska framställningarna av de drastiska former som fantasierna om föräldrakropparnas förehavanden bygger på. En allegori i denna anda är ju när Karl Oskar slår ihjäl och klyver sin enda ox för att i dess varma buk värma den stelfrusne sonen undan snöstormen. Allt detta blir i den omedvetna fantasin goda ting

som stimulerar också den vuxna sexuella aktiviteten. Samtidigt kommer de två makarna som är förenade i detta jordiska förbund att behålla åtskillnaden och de demonstrerar i sin goda tvåsamhet kontinuerligt ett gott föräldrasamlag för barnen att identifiera sig med. Och nästa generation tar vid.

Tonvikten läggs i denna tradition framför allt på hustruns trohet: mannen vill vara säker på att det är för sin egen avkomma han strävar och detta ingår i säkerställandet av den egna familjens fortlevnad. Tvivlet på faderskapet finns alltid, medan modern tryggt alltid vet att det barn hon fött är hennes eget.

Kan bristen utfyllas?

Kärlekens möjlighet att överleva är det slags sanning som också Badiou nämner i sina texter; samtidigt möjliggör fasthållandet vid denna sanning åtskillnaden av de tvås könspositioner utan att man låter sig övermannas av de omedvetna infantila fantasiernas hot eller löften. Den psykoanalytiska (kleinianska) formuleringen är att den depressiva positionen dominerar över den schizo-paranoida. Den senare frammanar raskt de förföljande demonerna, svartsjukan och den primitiva avunden som kan omintetgöra parets fortlevnad som älskande och sanningsälskande. Självfallet kan den ena eller den andra inom ett parskap svikta i detta avseende eller redan i början av den äktenskapliga samvaron äga för litet av den depressiva positionens trygghet och vidgade vyer. Badiou talar om att de två älskande i parskapet inte upptäcker varandra utan världen, därmed antydande att de försvarar åtskillnaden och inte går in i en "folie à deux" i sin relation, som i så fall ohjälpligt stagnerar.

En viktig fråga som rör det äktenskapliga kärleken är om det är möjligt för en av de två utifrån sin könsfunktion – i regel den kvinnliga oavsett genus – undvika ett hotande "folie à deux". En kris kan inträffa när en påfrestning eller frestelse för den ena av de två aktiverar de omedvetna fantasierna om till exempel de oändligt givande goda modersbrösten, som, måste vi komma ihåg, också är uppslukande. Kan då den andra parten i tvåsamheten utöva en hårbärgerande funktion på ett sådant sätt att åtskillnaden upprätthålls och sålunda föra sin partner till en stabilare depressiv position? Kan det vara en väg att undvika ett förlamande "folie à deux"?

Om detta är möjligt skulle än bättre möjligheter uppkomma att våga den fördjupade vuxna sexualiteten som i sin polymorfa mångfald också befördrar monogami och trohet. Med andra ord: är den äktenskapliga kärleken möjlig som en utvecklande och personlighetsmognande funktion vid sidan av

till exempel den psykoanalytiska eller terapeutiska?

Det tycks ändå vara så att utfyllnaden av bristen som uppstår i klyftan som åtskiljer människor också i den bästa av världar aldrig kan utfyllas *utifrån* – såsom kommersens eldsprutande drakar envisas med att hävda – utan endast *inifrån* genom övertygelsen av den sanning som förmår tämja och härbärgera också de mest skräckinjagande monster från vår urtid.

